

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

30. maj 2024*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 2011/83/EU – artikel 8, stk. 2 – aftaler om fjernsalg, der indgås med elektroniske midler – den erhvervsdrivendes oplysningspligt – ordre, der indebærer en betalingsforpligtelse – ordre, der afgives ved at aktivere en knap eller en tilsvarende funktion på en internetside – forpligtelse for den erhvervsdrivende til på denne knap eller en lignende funktion at påføre angivelsen »ordre med betalingsforpligtelse« eller en tilsvarende formulering – betinget betalingsforpligtelse«

I sag C-400/22,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Landgericht Berlin (den regionale appeldomstol i Berlin, Tyskland) ved afgørelse af 2. juni 2022, indgået til Domstolen den 16. juni 2022, i sagen

VT,

UR

mod

Conny GmbH,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, E. Regan, og dommerne Z. Csehi, M. Ilešič (refererende dommer), I. Jarukaitis og D. Gratsias,

generaladvokat: G. Pitruzzella,

justitssekretær: fuldmægtig K. Hötzel,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 27. september 2023,

efter at der er afgivet indlæg af:

– VT og UR ved Rechtsanwältin N. Meise,

* Processprog: tysk.

- Conny GmbH ved Rechtsanwältin C. Heber,
 - Europa-Kommissionen ved I. Rubene, E. Schmidt og G. von Rintelen, som befuldmægtigede,
- og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 14. november 2023, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel forelæggelse vedrører fortolkningen af artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF (EUT 2011, L 304, s. 64).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem på den ene side VT og UR, der er udlejere af en bolig (herefter samlet »udlejerne«), og på den anden side Conny GmbH vedrørende rettigheder, som en lejer (herefter »den omhandlede lejer«) har overdraget til Conny, der i sin egenskab af erhverver af denne lejers rettigheder kræver, at de nævnte udlejere tilbagebetaler for meget betalt leje.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 4., 5., 7. og 39. betragtning til direktiv 2011/83 har følgende ordlyd:
 - »(4) I overensstemmelse med artikel 26, stk. 2, [TEUF] skal det indre marked udgøre et område uden indre grænser med fri bevægelighed for varer og tjenesteydelser samt etableringsfrihed. For at kunne fremme et reelt indre marked for forbrugerne og sikre den rette balance mellem et højt forbrugerbeskyttelsesniveau og virksomhedernes konkurrenceevne samtidig med, at nærhedsprincippet overholdes, er det imidlertid nødvendigt at harmonisere visse aspekter af lovgivningen om forbrugeraftaler om fjernsalg og forbrugeraftaler indgået uden for fast forretningssted.
 - (5) [...] [Fuld] harmonisering af visse aspekter af forbrugeroplysning og fortrydelsesret i forbindelse med aftaler om fjernsalg og aftaler indgået uden for fast forretningssted [vil] bidrage til et højt forbrugerbeskyttelsesniveau og til at sikre, at det indre marked for erhvervsdrivende og forbrugere fungerer bedre.
- [...]
- (7) Fuld harmonisering af visse nøgleaspekter af lovgivningen bør give både forbrugerne og de erhvervsdrivende væsentligt større retssikkerhed. Forbrugerne og de erhvervsdrivende bør for begge parter vedkommende kunne henholde sig til en enkelt reguleringsmæssig ramme baseret på klart definerede juridiske begreber, som regulerer visse aspekter af aftaler mellem virksomheder og forbrugere i hele [Den Europæiske Union]. Med en sådan harmonisering

bør de hindringer, der skyldes de opsplittede bestemmelser, blive fjernet og gennemførelsen af det indre marked på dette område afsluttet. Disse hindringer kan kun fjernes ved at indføre ensartede bestemmelser på EU-niveau. Endvidere bør forbrugerne nyde godt af et højt fælles beskyttelsesniveau i hele Unionen.

[...]

- (39) Det er vigtigt at sikre, at forbrugeren ved aftaler om fjernsalg, der indgås via websteder, er i stand til fuldt ud at læse og forstå de vigtigste elementer i aftalen, før vedkommende afgiver sin ordre. Med dette formål for øje bør det i dette direktiv sikres, at disse elementer angives i nærhed af den bekræftelse, der kræves for at afgive ordren. Det er ligeledes vigtigt at sikre, at forbrugeren i sådanne situationer er i stand til at afgøre, på hvilket tidspunkt vedkommende påtager sig forpligtelsen til at betale den erhvervsdrivende. Derfor bør forbrugerens opmærksomhed ved hjælp af en utvetydig formulering specifikt henledes på den kendsgerning, at afgivelse af en ordre medfører en forpligtelse til at betale den erhvervsdrivende.«

- 4 Direktivets artikel 1 med overskriften »Genstand« er sålydende:

»Formålet med dette direktiv er ved at opnå et højt forbrugerbeskyttelsesniveau at bidrage til et velfungerende indre marked gennem indbyrdes tilnærmelse af visse aspekter af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om aftaler indgået mellem forbrugere og erhvervsdrivende.«

- 5 Det nævnte direktivs artikel 2 med overskriften »Definitioner« har følgende ordlyd:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

- 7) »aftale om fjernsalg«: enhver aftale, der indgås mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren i henhold til et organiseret system for fjernsalg eller levering af fjernydelser uden den erhvervsdrivendes og forbrugers samtidige fysiske tilstedeværelse, og hvor der til og med tidspunktet for aftalens indgåelse udelukkende anvendes en eller flere former for fjernkommunikationsteknikker

[...]«

- 6 Samme direktivs artikel 3, der har overskriften »Anvendelsesområde«, fastsætter følgende i stk. 1 og 5:

»1. Dette direktiv finder anvendelse på enhver aftale indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger på de vilkår og i det omfang, der følger af direktivets bestemmelser. [...].

[...]

5. Dette direktiv berører ikke den nationale lovgivnings almindelige aftaleret såsom bestemmelserne om aftalers gyldighed, indgåelse og virkning, eftersom almindelige aftaleretlige aspekter ikke reguleres i dette direktiv.«

- 7 Artikel 4 i direktiv 2011/83 med overskriften »Harmoniseringsniveau« har følgende ordlyd:
- »Medlemsstaterne må ikke i national ret opretholde eller indføre bestemmelser, der fraviger dem, der er fastsat i dette direktiv, herunder strengere eller lempeligere bestemmelser, for at sikre et andet forbrugerbeskyttelsesniveau, medmindre andet er fastsat i dette direktiv.«
- 8 Direktivets artikel 6 med overskriften »Oplysningskrav for aftaler om fjernsalg og aftaler indgået uden for fast forretningssted« fastsætter i stk. 1:
- »Inden forbrugeren bindes af en aftale om fjernsalg eller en aftale indgået uden for fast forretningssted eller et tilsvarende tilbud, giver den erhvervsdrivende på en klar og forståelig måde forbrugeren følgende oplysninger:
- a) varernes eller tjenesteydelsernes vigtigste egenskaber i et omfang, der svarer til kommunikationsteknikken og til varerne eller tjenesteydelserne
- [...]
- e) den samlede pris for varerne eller tjenesteydelserne inklusive afgifter, eller, hvis varernes eller tjenesteydelsernes art gør, at prisen ikke med rimelighed kan udregnes på forhånd, den måde, hvorpå prisen skal udregnes
- [...]
- o) hvor det er relevant, aftalens gyldighedsperiode, eller for tidsubestemte aftaler eller for aftaler, der forlænges automatisk, betingelserne for at opsige aftalen
- p) hvor det er relevant, minimumsvarigheden af forbrugers forpligtelser i henhold til aftalen
- [...]«
- 9 Dette direktivs artikel 8 med overskriften »Formelle krav for aftaler om fjernsalg« bestemmer i stk. 2:
- »Hvis en fjernsalgsaftale, der indgås ved hjælp af elektroniske midler, pålægger forbrugeren en betalingsforpligtelse, gør den erhvervsdrivende tydeligt og i fremhævet form, og direkte før forbrugeren afgiver sin ordre, denne opmærksom på de oplysninger, der er omhandlet i artikel 6, stk. 1, litra a), e), o) og p).
- Den erhvervsdrivende skal sikre, at forbrugeren, når denne afgiver sin ordre, udtrykkeligt erkender, at vedkommende er opmærksom på, at ordren medfører en betalingsforpligtelse. Hvis afgivelse af en ordre indebærer aktivering af en knap eller en tilsvarende funktion, skal knappen eller den tilsvarende funktion på let læselig måde være mærket »ordre med betalingsforpligtelse« eller en tilsvarende utvetydig formulering, som angiver, at afgivelsen af ordren medfører en forpligtelse til at betale den erhvervsdrivende. Hvis den erhvervsdrivende ikke overholder dette afsnit, er forbrugeren ikke bundet af aftalen eller ordren.«

Tysk ret

- 10 § 312j i Bürgerliches Gesetzbuch (borgerlig lovbog), i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »den borgerlige lovbog«), bestemmer i stk. 3 og 4:

»(3) Den erhvervsdrivende skal [i forbindelse med forbrugerkontrakter, der er indgået med elektroniske midler, og som vedrører levering af en ydelse mod vederlag leveret af den erhvervsdrivende,] udforme fremgangsmåden for ordren på en sådan måde, at forbrugeren ved ordren udtrykkeligt anerkender, at denne forpligter sig til at betale. Hvis afgivelse af en ordre indebærer aktivering af en knap, er den erhvervsdrivendes forpligtelse som omhandlet i første punktum kun opfyldt, hvis knappen på let læselig måde alene er mærket »ordre med betalingsforpligtelse« eller en tilsvarende utvetydig formulering.

(4) [Forbrugerkontrakter, der er indgået med elektroniske midler, og som vedrører levering af en ydelse mod vederlag leveret af den erhvervsdrivende,] anses kun for indgået, hvis den erhvervsdrivende opfylder sin forpligtelse i henhold til stk. 3.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 11 Udlejerne og den omhandlede lejer indgik en lejekontrakt vedrørende en bolig, som i henhold til national ret er underlagt et lejeloft, således at lejeren i tilfælde af overskridelse af dette loft har ret til tilbagebetaling af for meget betalt leje.
- 12 Conny, et selskab med begrænset ansvar efter tysk ret, er registreret på området for tjenesteydelser vedrørende inddrivelse af tilgodehavender, tilbyder lejere af lejligheder via sin internetside at indgå en mandatkontrakt, hvorefter selskabet kan optræde som erhverver af samtlige disse lejeres rettigheder over for deres udlejere i tilfælde af overskridelse af lejeloftet.
- 13 For at indgå en sådan kontrakt på dette selskabs internetside skal lejerne godkende selskabets almindelige betingelser, hvori der henvises til aftalens gensidigt bebyrdende karakter, og derefter klikke på en knap for at bestille kontrakten. Lejerne skulle som modydelse betale et vederlag svarende til en tredjedel af den sparede årlige leje, hvis Connys forsøg på at gøre deres rettigheder gældende gav resultater, og, når der blev sendt et påkrav til udlejeren, et vederlag svarende til det, der skulle betales til en advokat i henhold til bestemmelserne i lov om advokatsalærer.
- 14 Da den månedlige leje i det foreliggende tilfælde oversteg det maksimale loft, der er tilladt i henhold til den nationale lovgivning, indgik den omhandlede lejer en sådan mandatkontrakt med Conny med henblik på at gøre sine rettigheder gældende over for udlejerne. Med henblik herpå registrerede denne lejer sig på Connys internetside, satte kryds i et felt for at acceptere de almindelige betingelser og bekræftede sin ordre ved at klikke på den tilsvarende knap. Senere underskrev den nævnte lejer en formular, som Conny havde fremlagt, med overskriften »Bekræftelse, fuldmagt og overdragelse, accept«, og som ikke indeholdt nogen oplysninger om nogen betalingsforpligtelse, der påhvilede lejeren.
- 15 Ved skrivelse af 21. januar 2020 gjorde Conny den omhandlede lejers rettigheder i henhold til de nationale bestemmelser om lejebeløb gældende over for udlejerne, idet selskabet med henblik herpå gjorde gældende, at det lejebeløb, der var fastsat i den aftale, der var indgået mellem lejeren og udlejerne, oversteg det i denne lovgivning fastsatte loft.

- 16 Da denne skrivelse ikke fik nogen virkning, anlagde Conny sag mod udlejerne ved Amtsgericht Berlin-Mitte (byretten i Berlin-Mitte, Tyskland) i henhold til de overdragne rettigheder.
- 17 Amtsgericht Berlin-Mitte (byretten i Berlin-Mitte) gav Conny medhold i sagen, navnlig idet den opkrævede leje overskred den leje, som udlejerne kunne kræve, i det af Conny hævdede omfang.
- 18 Udlejerne har iværksat appel til prøvelse af denne dom ved Landgericht Berlin (den regionale appeldomstol i Berlin, Tyskland), som er den forelæggende ret. De har navnlig gjort gældende, at Conny ikke kunne gøre den omhandlede lejers rettigheder gældende, eftersom den mandatkontrakt, der lå til grund for overdragelsen af disse rettigheder, var ugyldig på grund af manglende overholdelse af kravene i den borgerlige lovbogs § 312j, stk. 3, andet punktum, som gennemfører artikel 8, stk. 2, i direktiv 2011/83 i den nationale retsorden.
- 19 Den forelæggende ret har indledningsvis anført, at spørgsmålet om, hvorvidt denne appel skal tages til følge, udelukkende afhænger af fortolkningen af artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83. Den forelæggende ret har i denne henseende navnlig rejst det spørgsmål, om det krav, der er fastsat i denne artikel 8, stk. 2, sammenholdt med den borgerlige lovbogs § 312j, stk. 3 og 4, hvorefter ordreknappen skal være påført en udtrykkelig angivelse af den betalingsforpligtelse, der er knyttet til ordren, eller en tilsvarende formulering, finder anvendelse i en situation som den i hovedsagen omhandlede.
- 20 Den forelæggende ret har anført, at lejerens forpligtelse til at betale i det foreliggende tilfælde ikke alene opstår som følge af den ordre, som den omhandlede lejer har afgivet på Connys internetside, men det kræves, at yderligere betingelser efterfølgende er opfyldt, såsom at det lykkes at gennemføre lejerens rettigheder, eller at der sendes et påkrav til udlejeren.
- 21 Følgelig opstår spørgsmålet, om artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at en aftale om fjernsalg, der er indgået med elektroniske midler, også medfører en »betalingsforpligtelse« som omhandlet i denne bestemmelse, når et vederlag kun skal betales på visse efterfølgende betingelser, f.eks. kun i tilfælde af, at en tredjepart efterfølgende får medhold eller fremsætter påkrav.
- 22 Den forelæggende ret har anført, at den nationale lovgivning, der gennemfører artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83, ikke fortolkes ensartet i national retspraksis.
- 23 Dels har Bundesgerichtshof (forbundsdomstol, Tyskland) fastslået, at det beskyttelsesformål, der forfølges med den borgerlige lovbogs § 312j, stk. 3 og 4, »undtagelsesvis ikke berøres«, eftersom forbrugeren anmoder om inddrivelse af en eventuelt eksisterende fordring, og at der kun skal betales vederlag til den erhvervsdrivende på visse betingelser, nemlig kun hvis den erhvervsdrivende får medhold.
- 24 Dels tillægger de lavere nationale retter og den nationale juridiske litteratur artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83 og den borgerlige lovbogs § 312j, stk. 3 og 4, et betydeligt bredere anvendelsesområde. Disse retsinstanser er nemlig af den opfattelse, at disse bestemmelser også omfatter retshandler, hvor pligten til at betale vederlag kun indirekte følger af aftalens indgåelse eller er knyttet til opfyldelsen af andre betingelser eller med forbrugers handlinger.

- 25 Den forelæggende ret hælder til den sidstnævnte opfattelse. For det første taler ordlyden af artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83, hvoraf det fremgår, at der består en forpligtelse til at anvende en knap, når ordren »medfører« en betalingsforpligtelse for forbrugeren. Indgåelsen af en kontrakt, der sker elektronisk, medfører imidlertid allerede i sig selv en betalingsforpligtelse, når denne forpligtelse ikke er obligatorisk, men alene er mulig eller ikke helt udelukket.
- 26 For det andet taler hensigten og formålet med artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83 for en bred fortolkning, således at de også omhandler de aftaler, hvor lejeren kun skal betale et vederlag under andre særlige betingelser, i det foreliggende tilfælde kun i tilfælde af, at det lykkes at gennemføre lejerens rettigheder, eller der fremsættes påkrav. Som det fremgår af artikel 1 i direktiv 2011/83 og af fjerde, femte og syvende betragtning hertil, forfølger dette direktiv formålet om at sikre et højt forbrugerbeskyttelsesniveau og forbrugernes sikkerhed i forbindelse med transaktioner med erhvervsdrivende.
- 27 Det ville imidlertid ikke være foreneligt med et sådant formål kun at lade forbrugere, hvis efterfølgende betalingsforpligtelse allerede består på tidspunktet for aftalens indgåelse, være omfattet af beskyttelsen i henhold til direktiv 2011/83 samtidig med, at forbrugere, hvis betalingsforpligtelse endnu ikke er endelig på tidspunktet for aftalens indgåelse, men som er afhængige af den senere indtræden af andre betingelser, som de ikke kan udøve nogen indflydelse på, fratages denne beskyttelse.
- 28 En fortolkning, der er i strid med den fortolkning, der er anført i denne doms præmis 24-27, ville medføre en betydelig reduktion af det forbrugerbeskyttelsesniveau, som EU-lovgiver har ønsket, eller endog helt eller delvist fratage direktiv 2011/83 dets indhold under omstændigheder som dem, der foreligger for den forelæggende ret. Det kan nemlig ikke udelukkes, at de erhvervsdrivende fremover i deres almindelige forretningsbetingelser vil indsætte vilkår, som lader forbrugerens betalingsforpligtelse afhænge af, at der indtræffer andre betingelser, for at frigøre sig fra de forpligtelser, der påhviler de erhvervsdrivende i henhold til artikel 8, stk. 2, i direktiv 2011/83.
- 29 For det tredje er den forelæggende ret af den opfattelse, at såfremt EU-lovgiver havde ønsket at begrænse oplysningspligten til kun at omfatte det tilfælde, hvor der foreligger en ubetinget betalingsforpligtelse, ville denne have gjort dette udtrykkeligt ved i betragtningerne til eller i selve bestemmelserne i direktiv 2011/83 at anføre, at det forbrugerbeskyttelsesniveau, der sikres ved dette direktiv, ikke omfatter aftaler, hvor forbrugerens betalingsforpligtelse endnu ikke er fastslået på tidspunktet for indgåelsen af disse aftaler. Dette er imidlertid på ingen måde nævnt i det nævnte direktiv.
- 30 På denne baggrund har Landgericht Berlin (den regionale appeldomstol i Berlin) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »Er det i overensstemmelse med artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv [2011/83] at fortolke en national bestemmelse (her: [den borgerlige lovbogs] § 312j, stk. 3, andet punktum, og [§ 312j,] stk. 4, i den affattelse, der var gældende fra den 13.6.2014 til den 27.5.2022) således, at bestemmelsen ligesom artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv [2011/83] også kan finde anvendelse, hvis der på det tidspunkt, hvor fjernsalgsaftalen indgås ved hjælp af elektroniske midler, ikke påhviler forbrugeren en ubetinget betalingspligt, men betalingspligten kun opstår, når visse yderligere betingelser er opfyldt – f.eks. kun hvis en senere retsforfølgning, som forbrugeren har givet bemyndigelse til, lykkes, eller der senere sendes et påkrav til en tredjemand?«

Formaliteten vedrørende anmodningen om præjudiciel afgørelse

- 31 Conny har rejst tvivl om relevansen af den forelæggende rets spørgsmål ved bl.a. at modsætte sig, at en tredjemand som udlejerne i hovedsagen kan påberåbe sig, at retsforholdet mellem en forbruger (overdrageren) og en erhvervsdrivende (erhververen) eventuelt er behæftet med en fejl. Ifølge Conny ville dette nemlig føre til, at en tredjemand kunne neutralisere en aftale, som lejeren har indgået med en erhvervsdrivende netop med henblik på at udøve sine rettigheder som forbruger over for denne tredjemand.
- 32 Det skal i denne henseende bemærkes, at ifølge fast retspraksis tilkommer det inden for rammerne af det samarbejde, der i henhold til artikel 267 TEUF er indført mellem Domstolen og de nationale retter, udelukkende den nationale ret, for hvilken tvisten er indbragt, og som har ansvaret for den retsafgørelse, der skal træffes, på grundlag af de konkrete omstændigheder i hver sag at vurdere såvel, om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen. Når de forelagte spørgsmål vedrører fortolkningen af en EU-retlig regel, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse (dom af 12.10.2023, KBC Verzekeringen, C-286/22, EU:C:2023:767, præmis 21 og den deri nævnte retspraksis).
- 33 Heraf følger, at der foreligger en formodning for, at spørgsmål om EU-retten er relevante. Domstolen kan alene afvise at træffe afgørelse vedrørende et præjudicielt spørgsmål forelagt af en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten eller vurdering af gyldigheden af en EU-retlig regel savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er af hypotetisk karakter, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en sagligt korrekt besvarelse af de forelagte spørgsmål (dom af 12.10.2023, KBC Verzekeringen, C-286/22, EU:C:2023:767, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).
- 34 I det foreliggende tilfælde vedrører den forelæggende rets spørgsmål navnlig den EU-konforme fortolkning af den borgerlige lovbogs § 312j, stk. 3 og 4, som gennemfører artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83 i den nationale retsorden, idet den i det væsentlige fastsætter, at en forbrugeraftale, der er indgået med elektroniske midler, og som vedrører en ydelse mod vederlag, der leveres af den erhvervsdrivende, kun kan anses for at være indgået, hvis den erhvervsdrivende overholder oplysningspligten med henblik på, at forbrugeren, når denne afgiver sin ordre, udtrykkeligt anerkender, at vedkommende er underlagt en betalingsforpligtelse. Artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83 fastsætter imidlertid alene, at i tilfælde af, at den erhvervsdrivende ikke overholder den forpligtelse, der er fastsat i denne bestemmelse, er forbrugeren ikke bundet af aftalen eller ordren.
- 35 Når dette er sagt, fremgår det af den forelæggende rets svar på Domstolens anmodning om oplysninger, at den i hovedsagen omhandlede nationale lovgivning gør det muligt for en tredjemand at anfægte gyldigheden af en mandatkontrakt, der er indgået mellem en forbruger og en erhvervsdrivende, når den erhvervsdrivende på grundlag af denne kontrakt har anlagt sag mod denne tredjemand på vegne af denne forbruger. En sådan mulighed kan udnyttes, selv om den retsregel, der er påberåbt til støtte for dette søgsmål, udelukkende har til formål at beskytte den nævnte forbruger, eftersom forbrugeren, når tilsidesættelsen af denne regel er fastslået, bevarer muligheden for at bekræfte kontrakt eller for at indgå en ny kontrakt med den erhvervsdrivende.

- 36 Henset til dette svar kan det imidlertid ikke antages, at det klart fremgår af sagsakterne, at den ønskede fortolkning af artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83 savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, eller at problemet er af hypotetisk karakter.
- 37 Da Domstolen i øvrigt råder over alle de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en saglig korrekt besvarelse af det forelagte spørgsmål, skal det fastslås, at den foreliggende anmodning om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling.

Det præjudicielle spørgsmål

- 38 Den forelæggende ret ønsker med sit spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at i tilfælde af aftaler om fjernsalg, der indgås via internetsider, finder den erhvervsdrivendes forpligtelse til at sikre, at forbrugeren ved afgivelse af sin ordre udtrykkeligt accepterer en betalingsforpligtelse, anvendelse, selv når forbrugeren først er forpligtet til at betale denne erhvervsdrivende vederlaget, når en yderligere betingelse efterfølgende er opfyldt.
- 39 Det skal indledningsvis bemærkes, at en aftale om fjernsalg defineres i artikel 2, nr. 7), i direktiv 2011/83 som »enhver aftale, der indgås mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren i henhold til et organiseret system for fjernsalg eller levering af fjernydelser uden den erhvervsdrivendes og forbrugersens samtidige fysiske tilstedeværelse, og hvor der til og med tidspunktet for aftalens indgåelse udelukkende anvendes en eller flere former for fjernkommunikationsteknikker«. Det følger heraf, at en mandatkontrakt, der har til formål at gøre en lejers rettigheder gældende over for udlejer, og som er indgået med den erhvervsdrivende på sidstnævntes internetside, såsom den i hovedsagen omhandlede, er omfattet af begrebet »aftale om fjernsalg« og dermed af dette direktivs anvendelsesområde, således som dette er defineret i direktivets artikel 3, stk. 1.
- 40 For så vidt som direktiv 2011/83 i overensstemmelse med direktivets artikel 4 foretager en principielt fuldstændig harmonisering af medlemsstaternes lovgivning for så vidt angår de bestemmelser, der er fastsat heri, fastlægger rækkevidden af den oplysningspligt, der er fastsat i dette direktivs artikel 8, stk. 2, andet afsnit, inden for rammerne af en overensstemmende fortolkning, rækkevidden af den forbrugerrettighed, der er fastsat i den nationale lovgivning, som gennemfører denne bestemmelse i medlemsstaternes retsordener (jf. i denne retning dom af 5.10.2023, Sofatutor, C-565/22, EU:C:2023:735, præmis 38).
- 41 Ved fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse skal der ikke blot tages hensyn til dennes ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, og til de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af (dom af 12.10.2023, KBC Verzekeringen, C-286/22, EU:C:2023:767, præmis 32).
- 42 Hvad i første række angår ordlyden af artikel 8, stk. 2, i direktiv 2011/83 skal det bemærkes, at denne bestemmelse i første afsnit bestemmer, at hvis en aftale om fjernsalg, der skal indgås med elektroniske midler, forpligter forbrugeren til at betale, skal den erhvervsdrivende klart og tydeligt give forbrugeren, direkte inden forbrugeren afgiver sin ordre, flere oplysninger, der er omhandlet i dette direktivs artikel 6, stk. 1, og som i det væsentlige vedrører varens eller tjenesteydelsens vigtigste egenskaber, den samlede pris, aftalens varighed og i givet fald minimumsvarigheden af de forpligtelser, der er pålagt forbrugeren.

- 43 Artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83 bestemmer, at den erhvervsdrivende skal sikre, at forbrugeren, når denne afgiver sin ordre, udtrykkeligt anerkender, at ordren medfører en betalingsforpligtelse. Det præciseres i denne bestemmelse, at hvis afgivelse af en ordre indebærer aktivering af en knap eller en tilsvarende funktion, skal knappen eller den tilsvarende funktion på let læselig måde udelukkende være mærket »ordre med betalingsforpligtelse« eller en tilsvarende utvetydig formulering, som angiver, at afgivelsen af ordren medfører en forpligtelse til at betale den erhvervsdrivende, og at hvis den erhvervsdrivende ikke overholder dette, er forbrugeren ikke bundet af aftalen eller ordren.
- 44 Det heraf, at når en aftale om fjernsalg indgås med elektroniske midler ved hjælp af en bestillingsproces og ledsages af en ordreforpligtelse for forbrugeren, skal den erhvervsdrivende dels direkte før ordren give forbrugeren de væsentligste oplysninger om aftalen, dels udtrykkeligt oplyse forbrugeren om, at denne ved at afgive ordren er undergivet en betalingsforpligtelse (dom af 7.4.2022, Fuhrmann-2, C-249/21, EU:C:2022:269, præmis 25).
- 45 Hvad angår sidstnævnte forpligtelse fremgår det af den klare ordlyd af artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83, at ordrekappen eller den tilsvarende funktion skal være forsynet med en let læselig og utvetydig angivelse af, at afgivelse af ordren forpligter forbrugeren til at betale den erhvervsdrivende, og at det alene er angivelsen på denne knap eller en lignende funktion, der skal tages i betragtning for at afgøre, om den erhvervsdrivende har opfyldt sin forpligtelse til at sikre, at forbrugeren, når denne afgiver sin ordre, udtrykkeligt anerkender, at ordren medfører en betalingsforpligtelse (jf. i denne retning dom af 7.4.2022, Fuhrmann-2, C-249/21, EU:C:2022:269, præmis 26 og 28).
- 46 Ordlyden af artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83, der pålægger den erhvervsdrivende, når denne indgår en aftale om fjernsalg med elektroniske midler ved hjælp af en bestillingsproces, der ledsages af en betalingsforpligtelse for forbrugeren, udtrykkeligt at oplyse forbrugeren om denne forpligtelse, inden forbrugeren afgiver sin ordre, fastsætter imidlertid ingen sondring mellem betalingsforpligtelser, der er underlagt betingelser, og betalingsforpligtelser, der er ubetingede.
- 47 Det fremgår tværtimod af denne ordlyd, at den oplysningspligt, som er fastsat i den nævnte bestemmelse, finder anvendelse, når den afgivne ordre »medfører« en betalingsforpligtelse. Det kan følgelig udledes heraf, at den erhvervsdrivendes forpligtelse til at underrette forbrugeren opstår på det tidspunkt, hvor forbrugeren uigenkaldeligt accepterer at være bundet af en betalingsforpligtelse, såfremt en betingelse, der ligger uden for forbrugers vilje, opfyldes, selv om denne betingelse endnu ikke er opfyldt.
- 48 I denne henseende har Domstolen i øvrigt præciseret, at færdiggørelsen af en bestillingsproces, der medfører en betalingsforpligtelse for forbrugeren, er et grundlæggende skridt, idet den indebærer, at forbrugeren indvilliger i ikke blot at være bundet af fjernsalgsaftalen, men også af denne betalingsforpligtelse (dom af 7.4.2022, Fuhrmann-2, C-249/21, EU:C:2022:269, præmis 30). Det er nemlig netop aktiveringen af en knap eller en lignende funktion med henblik på at færdiggøre ordren, der indebærer en erklæring fra forbrugeren om, at denne uigenkaldeligt accepterer at være bundet af en betalingsforpligtelse.
- 49 Hvad i anden række angår den sammenhæng og de formål, hvori artikel 8, stk. 2, i direktiv 2011/83 indgår, skal bemærkes, at denne bestemmelse er en del af en mekanisme, der er baseret på en række bestemmelser, der, således som det fremgår af det nævnte direktivs artikel 1, sammenholdt med fjerde, femte og syvende betragtning til direktivet, har til formål at sikre et højt

forbrugerbeskyttelsesniveau ved at garantere forbrugernes oplysning og sikkerhed i transaktioner med erhvervsdrivende samtidig med, at der ligeledes sikres den rette balance mellem et højt forbrugerbeskyttelsesniveau og virksomhedernes konkurrenceevne (jf. i denne retning dom af 7.4.2022, Fuhrmann-2, C-249/21, EU:C:2022:269, præmis 21, og af 5.5.2022, Victorinox, C-179/21, EU:C:2022:353, præmis 39 og den deri nævnte retspraksis).

- 50 Navnlig fremhæves det i 39. betragtning til direktiv 2011/83, at det med henblik herpå er vigtigt at sikre, at forbrugeren i forbindelse med aftaler om fjernsalg, der indgås via internetsider, er i stand til at afgøre, på hvilket tidspunkt vedkommende påtager sig forpligtelsen til at betale den erhvervsdrivende, og ved hjælp af en utvetydig formulering specifikt at henlede forbrugerens opmærksomhed på, at afgivelse af en ordre medfører en forpligtelse til at betale til den erhvervsdrivende.
- 51 Som generaladvokaten har fremhævet i punkt 45 i forslaget til afgørelse, ville en fortolkning af artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83, hvorefter denne bestemmelse ikke finder anvendelse, når forbrugeren ikke har en ubetinget forpligtelse til at betale den erhvervsdrivende, men først er forpligtet til at betale denne erhvervsdrivende vederlaget, efter at en yderligere efterfølgende betingelse er opfyldt, imidlertid være i strid med de formål, der forfølges med dette direktiv, således som disse er nævnt i denne doms præmis 49 og 50, om at sikre et højt forbrugerbeskyttelsesniveau og mere specifikt at henlede forbrugerens opmærksomhed på den omstændighed, at afgivelse af en ordre medfører en forpligtelse til at betale den nævnte erhvervsdrivende.
- 52 En sådan fortolkning ville nemlig føre til, at den erhvervsdrivende ikke er forpligtet til at opfylde sin oplysningspligt i henhold til denne bestemmelse med henblik på at oplyse forbrugeren om de økonomiske konsekvenser af den pågældendes ordre på det tidspunkt, hvor forbrugeren stadig kan give afkald på denne ordre, men først efterfølgende, når betalingen forfalder.
- 53 Som den forelæggende ret nærmere bestemt har fremhævet, ville en sådan fortolkning følgelig give erhvervsdrivende mulighed for at frigøre sig fra den oplysningspligt, der er fastsat i artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83, på det tidspunkt, hvor denne netop kan vise sig at være nyttig for forbrugeren, blot ved i deres almindelige betingelser at indsætte vilkår, der lader forbrugerens betalingsforpligtelse afhænge af, at objektive betingelser, der ikke er udtryk for forbrugerens vilje, indtræffer.
- 54 Når dette er sagt, skal det fremhæves, at artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83 begrænser sig til at bestemme, at forbrugeren i et sådant tilfælde ikke er bundet af den pågældende aftale. I henhold til artikel 3, stk. 5, i direktiv 2011/83 berører dette direktiv ikke almindelig national aftaleret såsom reglerne om aftalers gyldighed, indgåelse og virkning, eftersom almindelige aftaleretlige aspekter ikke reguleres i selve dette direktiv.
- 55 Den fortolkning, der er anlagt i denne doms præmis 49-53, berører følgelig ikke muligheden for, at forbrugeren efter at have modtaget efterfølgende oplysninger om betalingsforpligtelsen kan beslutte at opretholde virkningerne af en aftale eller en ordre, som ikke hidtil har været bindende for forbrugeren, fordi den erhvervsdrivende ved indgåelsen af aftalen ikke overholdt sin forpligtelse i henhold til artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83.
- 56 På grundlag af ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at i tilfælde af aftaler om fjernsalg, der indgås via internetsider, finder den erhvervsdrivendes forpligtelse til at sikre, at forbrugeren ved

afgivelse af sin ordre udtrykkeligt accepterer en betalingsforpligtelse, anvendelse, selv når forbrugeren først er forpligtet til at betale denne erhvervsdrivende vederlaget, når en yderligere betingelse efterfølgende er opfyldt.

Sagsomkostninger

- 57 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

Artikel 8, stk. 2, andet afsnit, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF

skal fortolkes således, at

i tilfælde af aftaler om fjernsalg, der indgås via internetsider, finder den erhvervsdrivendes forpligtelse til at sikre, at forbrugeren ved afgivelse af sin ordre udtrykkeligt accepterer en betalingsforpligtelse, anvendelse, selv når forbrugeren først er forpligtet til at betale denne erhvervsdrivende vederlaget, når en yderligere betingelse efterfølgende er opfyldt.

Underskrifter